

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. VI. An, & qualiter omnes fideles ligentur legibus Ecclesiasticis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

tum, non autem consummatum, non poterit punire, nisi delicti inchoationem, non autem consummationem, *secus à legitima consuetudine, jure gentium introducta, & juris dispositione*, quæ delinquentem in tali casu utrique Judici subicit integrè, C. stante illa, N. conseq.

608. Dices. 2. qui intra territorium sui domicilij dat alicuj mandatum, ut occidat Petrum, non potest in loco dati mandati puniri poenâ statuto impositâ *occisioni*, si mandatarius mandatum executus est in alio territorio; ergo, qui intra territorium sui domicilij lethaliter vulnerat Petrum, in loco facti vulneris non potest puniri poenâ impositâ homicidio. Resp. cum Farinacio l. 1. *Praxis, tit. 1. q. 7. n. 45.* probabiliter posse negari antecedens; sed quia probabilius est, quod consuetudo *mandantem*, ac *mandatarium* in casu delicti, per illum mandato, per istum facto, in distinctis, nec eidem Judici subjectis territoriis commissi, non æquè subjecerit utriusque territorij Judici, ac *inchoantem*, & *consummantem* delictum, quantumvis etiam in distinctis territoriis facta sit inchoatio, & consummatio delicti: ideo *æ. 2.* dato anteced: N. conseq. propter consuetudinem, & juris dispositionem stantem pro consequenti; non antecedenti.

§. VI.

An, & qualiter omnes fideles ligentur legibus Ecclesiasticis

609. **N**on est dubium, Canonum statuta ab omnibus observanda esse, ut dicitur c. 1. *de Constitutionibus*. Simile quid habetur in jure civili, L. 3. C. de Legib. ibi: *ab omnibus æquanimiter observentur*. Et ratio est, quia in his, quæ pertinent ad æternam animæ salutem, summus Pontifex, respectu Fidelium, tenet potestatem Christi Vicariam in terris, ligandi, & solvendi, quam immediatè accepit à Christo. Unde si Principes Laici constitutionibus suis justè possint subditos suos obligare in conscientia, & sub peccato, ut constat *ex dict. à. n. 233. & 274.*: à fortiori hoc poterit summus Pontifex, & omnis Superior Ecclesiasticus, respectu sibi subditorum. V. dicta

Tom. 1.

n. citat. Hujus autem ratio est; quia vis, & potestas Vicarij Christi in terris multò certius est à Deo, quàm in Principe sæculari; ac ad finem habet multò nobiliorum, qui est animæ felicitas indefectibilis; quàm habeat potestas Laica, qui est sola Reipublicæ felicitas temporalis. Hinc non potest esse indicium bonæ conscientie in illis Judicibus, & Tribunalium Præsidiis, qui, ut intentiones suas in temporalibus promoveant, etsi sacros Canones contrariari noverint, eos vel rejiciunt, vel contemnunt, nixi communi suo refugio, *quod in praxi servetur contrarium*, immemores, praxim laborantem vitio in objecto, corruptelam potiùs esse, quàm usum legitimum, qui jus tribuat, ut constabit ex dicendis. Et ideo meritò dixit Damasus Papa, relatus supr. *num. 6. In Spiritum Sanctum peccare violatores sacrorum canonum*; quia ejus instinctu, & dono dictati sunt; quibus positus:

Not. 1. ex n. 61. Decreta Pontificum, etiam non inserta juri communi, æquè obligare, ac inserta; Sic Bartholom. Chassainus *de Privileg. Regul. tr. 1. c. 1. propos. 2. ex c. Si Romanorum, dist. 19. & c. 2. ead.* Nam ad naturam legis per accidens est, hoc vel illo modo scribi, expediri &c. intellige, pro foro poli. Nam in externo jus commune præponderat Conciliis; hæc Bullis; istæ Brævibus; his signaturæ; & hæc vivæ vocis Oraculis; ita Chassainus l. c. Not. 2. in cit. c. *per statuta canonum*, intelligi *canones generales*, non autem merè locales, vel merè personales, ut notat gloss. ad c. 1. V. *Canonum*; & per *omnes* ibidem intelligi *subditos Ecclesie*. Nam nemo in non subditum jus dicere potest; hinc sermo est de canonibus, continentibus vim legis obligantis; non autem puri consilij, vel merè directionis non præceptivæ. Et ideo etiam hæretici, ac omnes semel baptizati (consequenter etiam Apostatæ à fide Catholica) obligantur sacris canonibus; non autem non baptizati, imò nec Catechumeni. Illi enim sunt subditi Ecclesie, non isti. c. *canonum, de constitut.* Layman in cit. c. n. 1. Servari autem debent leges, & canones secundum accommodationem, nimirum ab iis, respectu quorum conditi sunt; *generales*, ab omnibus;

610.

T 2

bus; *locales*, à degentibus in tali loco, &c. quia aliter non sunt subditi legislatoris, nec is intendit obligare.

611. Not. 3. sacros canones, qui versantur circa materiam Ecclesiasticam, etiam à Laicis observandos esse (nam quoad hanc materiam æquè subsunt potestati Ecclesiasticæ, ac Clerici, c. *novit*, de *Judiciis*) unde leges in hac materia contrariæ canonibus, censeferi debent abolitæ, c. 1. & *seq. dist. 10.* Rescriptum tamen Principis in *certa* causa, vel erga *certam* personam, non habet rationem legis; Felin. in rubric. de rescript. quia sic non est *præceptum commune*; sed *limita*, nisi voluntate Principis extendatur ad omnes, ut si sit insertum juri communi; vel, sit interpretatio alicujus juris &c. ut dicitur L. *ult. C. de legib.* hinc rescriptum in materia particulari inter personas, quarum interest, facit jus speciale; in aliis constituit legem generalem, c. 1. *dist. 19.* & *glos. in c. Ex tua, V. Consultationi*, de *fil. presbyt.* Sanch. *de matr. l. 2. D. 31.* Layman. l. 1. *tr. 4. c. 6. q. 3. n. 13.* Armilla *V. Rescriptum.*

612. Not. 4. si aliud lege civili, aliud sacris canonibus statutum sit, eam in foro civili, istam in foro Ecclesiastico servandam esse; sic *glos. in c. 2. de arbitr. 6. V. Lex civilis*; quod potissimum contingit in formandis judicijs, ut dicitur loc. cit. sed intellige, modò lex civilis non foveat peccatum, juxta dicta à n. *preced.* nec disponat de personis, aut materia, sibi non subditis, ut constabit à n. 616. Unde in tali casu non obstat Laicorum praxis, & consuetudo. Nam ad Papam spectat, *tollere irrationabilem consuetudinem etiam à Laicis inductam*, si scilicet sit nutritiva peccati, c. 2. *de Probat.* Quando autem in c. *Canonum*, 1. h. t. dicitur: *nemo in actionibus, vel judicijs Ecclesiasticis suo sensu, sed eorum* (nempe canonum) *auctoritate ducatur*, quidam cum Fagnano censent, sensum esse, quòd Judex judicare debeat secundum notitiam, quam habet *ut Judex*, nimirum secundum allegata, & probata, licet *ut homo* notitià privatà sciat oppositum. Sed hoc fit indefinitè acceptum, puto illicitum.

613. Ratio est, quia quando dicitur, quòd Judex *quà talis*, ex lege, & obligatione sua

debeat judicare secundum allegata & probata, lex habet tacitam conditionem, *nisi certo sciat, allegata esse falsa.* Nam alias illa lex non esset justa, sed foveret peccatum. Sic Judex Ecclesiasticus privatà scientià certò sciens Bertam non esse uxorem Titij, esto secundum allegata probetur talis, nulliter obligat, nec obligare potest Titium, ut ej conjugaliter convivat. Sed de hoc alibi. Unde rectius dici videtur, ibidem per ea Verba insinuari, quòd Judex subordinatus Canonum, vel Legum Conditori, debeat judicare *secundum* leges, vel canones; non autem *de* legibus, vel sacris canonibus, quos constat auctoritate legitimà latos esse. sic Layman *in cit. c. 1. n. 13.*

614. Quia tamen quandoque occurrit casus, ubi propter quasdam circumstantias lex *secundum literam* observari non posse videtur, quæritur, an Judex relicto externo cortice, seu literà, judicare possit secundum mentem Legislatoris, quam in tali circumstantia prudenter præsumit; & si de mente Legislatoris constet, non curandam literam, ut dicemus infra. Idem dicendum est, ubi prudenter de mente Legislatoris præsumi potest contra literam; nam hæc illi, non econtra servire debet. Hinc, etsi Judex (exceptà plenitudine potestatis supremæ) pœnam legalem ob crimen aliquod, regulariter, & ordinariè augere, aut minuere non possit, ut dicitur L. 1. ad S. C. Turpil. (cùm *nihil Reipublicæ tam perniciosum sit, quàm si Judices arbitraria faciant ea, quæ à lege certam definitionem habent*, ut rectè docet Layman *in c. 1. de Constit. n. 14.*) non desunt tamen plures casus, in quibus Judex subordinatus, ob gravem, & urgentem causam ex circumstantiis personarum delinquentium à præscripto legum recedere possit, ut notat Felinus *in cit. c. 1. n. 48.* Et quamvis Felinus censet, debere tunc consuli Superiorem; id tamen non procedit, ubi causa evidens est, licet Superior præsens sit, ut vult Layman *cit. n. 15.* Nam in tali casu ipsa jura indulgenti Judici hanc epichiam, seu arbitrandi facultatem, prout sumitur ex L. 1. C. de Legib. ubi Imperator ait: *inter aequitatem, jusque, interpositam interpretationem nobis solis, & oportet, & licet inspicere.*

inspicere: secus est, ubi causa dubia est; tum enim ad Superiorem recurri debet, si id fieri possit.

615. Quòd autem quandoque occurrant ejusmodi casus, ubi secundum legis literam videatur procedi non posse, inductione constat; nam saepe lex indeterminate habet, nisi gravia criminis indicia habeantur, non esse deveniendum ad capturam; vel torturam criminosi; quin determinet, quae sint ea gravia indicia? Similiter non raro lex statuit, *Judici sic, vel sic procedendum esse in casu, quo alicui metus gravis, vel atrox injuria illata est; quin definiat, quis metus gravis, aut injuria censeretur atrox debeat?* cum omnes casus speciales, qui ex variatione circumstantiarum innumerabilium, mirè variantur, unà lege universali comprehendere non possint. Licet autem interdum in lege speciatim exponatur, quis metus v. g. censeatur gravis? &c. hoc tamen communiter non fit aliter, quam *exempli gratia* asserendo unum, vel alterum casum, ut in multis liquet. Et ideo in ejusmodi casibus occurrentibus, fori praesertim externi Judex, non statim *sensu suo duci debet* (qui frequenter caecis affectibus corrumpi potest) sed quando casus neque per legem, nec statuta, stylum Curiae, seu consuetudinem, decisionem habet, in judicando adherere debet communi, & meliorum Doctorum opinioni. Quia cum inter litigantes arbiter constitutus sit; sequi cogitur, quod probabilius, seu veritati ac justitiae magis consentaneum est. Nam hoc importat *obligatio muneris judicarii*; ita Layman l. 1. Summa, tr. 2. c. 6. n. 5. Dixi: opinioni communi, & meliori. Nam major opinionis probabilitas non debet sumi *ex sola pluralitate authorum* eam sequentium, sed ex pondere, & gravitate rationum, quibus nititur, L. 1. C. de veteri jure enucleando, ibi: *sed neque ex multitudine Authorum, quod melius est, judicatore;* cujus rationem dat ipsa lex dicens: *cum possit unius forsitan, & deterioris sententia, & multos, & majores aliquà parte superare.* Cui consonare videtur c. Capellanus, de Feriis, ibi: *posterior sententia meliori, & subtiliori nititur ratione.* Et ideo rectè ait gloss. marginal. in cit. L. 1. *ponderande sunt sententiae, non numeranda.* Si autem

nec his juvari possit, tradit hanc regulam Manzius p. 1. Instit. ad Tit. 2. 2. §. 9. *de jure naturali, n. 16. quòd, quoties aliquid jure non satis reperitur definitum, recuratur ad Judicis arbitrium.*

§. VII.

An, & qualiter Ecclesiastici ligentur legibus, & statutis Laicorum?

Ante resolut. not. 1. per exemptionem, seu immunitatem Ecclesiasticam intelligi jus, vi cujus Ecclesiae, personae Ecclesiasticae, ac earum bona eximuntur, seu liberantur à praestandis oneribus, vel etiam subeundis officiis saecularibus, & subjectione, *relatè ad Laicum Superiorem.* Hoc autem nomine veniunt solum exemptiones illae, quae toti statui Clericorum, vel omnibus locis, aliisque rebus Deo particulariter dicatis communes sunt. Sic Thom. Delbene c. 1. de Immunit. Ecclesiastica, dubio 1. n. 4. haec immunitas triplex est: *Localis*, quae Ecclesiis, & aliis locis Ecclesiasticis; *Realis*, quae rebus, seu bonis ad Ecclesiam, vel Clericos pertinentibus; *Personalis*, quae ipsis personis Ecclesiasticis concessa est. Not. 2. potissimam quaestionem hic in eo versari, *an Clerici, & Regulares civilibus Principum legibus, & statutis obligentur?* Negativam sequuntur non tantum Theologi, sed etiam Canonistae, fundantes se in eo, quòd nemo ligari possit legibus, aut statuto alicujus, nisi subditus sit jurisdictioni, & potestati Legislatoris *quoad eam materiam, circa quam versatur lex;* sed Clerici, & Regulares nulli jurisdictioni, seu potestati Legislatoris Laici subditi sunt quoad personas suas, Ecclesias, ac earum & sua etiam bona: ergo nullis eorum legibus, & statutis ligari possunt. Minorem probant ex utroque jure humano, civili scilicet, & canonico.

616. *Ex jure civili.* Nam in Authentica Cassa, de sacrosanctis Ecclesiae, Cassa, inquit Imperator, *& irrita esse denuntiare per totam Italiam praecipimus omnia statuta, & consuetudines, contra libertatem Ecclesiae, ejusque personas.* Ea porro statuta Laicorum *contra libertatem Ecclesiasticam* censentur, (ut dicimus amplius n. 635.) quibus Clerici timidiores, & mi-